

МЕТОДИ КІЛЬКІСНОЇ ОЦІНКИ РИЗИКІВ У МІЖНАРОДНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Левченко Владислава Андріївна

студентка,

Запорізький національний університет

Динамічність змін умов зовнішнього середовища під впливом глобалізації спричиняє виникнення не тільки великої кількості можливостей для активізації зовнішньоекономічної діяльності, а й призводить до появи ризиків, які її супроводжують. Саме тому для ефективного здійснення зовнішньоекономічної діяльності, необхідно правильно ідентифікувати ризики зовнішньоекономічної діяльності, оцінити ступінь їх впливу та здійснити аналіз і прогноз подальшого розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства із врахуванням впливів цих факторів, що і визначає актуальність обраної тематики.

Здійснення оцінки та управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства передбачає виявлення ймовірних наслідків зовнішньоекономічної діяльності підприємства і ймовірних негативних факторів для мінімізації втрат при їх настанні. Для здійснення оцінки ризиків проводиться аналіз бухгалтерської та економічної інформації.

Оцінка ризиків на основі масиву інформації, що його генерує система бухгалтерського обліку, є одним з аспектів управління такими ризиками. Окрім цього, необхідно з'ясувати можливості використання результатів фінансової звітності для оцінки ризиків зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Зарубіжні та вітчизняні науковці запровадили ряд методик для оцінки ризиків зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Розглянемо їх детальніше.

Одним із важливих інструментів аналізу ризиків у зовнішньоекономічній діяльності є метод аналізу доцільності витрат, що дозволяє оцінити можливі втрати підприємства і визначити його фінансовий стан. За допомогою цього методу підприємство може бути класифіковане в одну із кількох категорій: від абсолютної та нормальної стійкості до критичного і кризового стану. Така класифікація допомагає виявити межі фінансової стійкості підприємства і зони потенційного ризику, що можуть варіюватися від відсутності ризику до недопустимих значень, які загрожують існуванню бізнесу. Важливими критеріями для цього аналізу є розмір власних та позикових коштів, що визначають фінансові можливості підприємства для подолання кризових ситуацій.

Метод аналізу чутливості дає змогу дослідити, як зміна окремих вхідних параметрів впливає на ключовий результуючий показник – чисту

приведену вартість (NPV). Цей метод є особливо корисним для оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності в умовах невизначеності, адже дозволяє визначити, які фактори найбільше впливають на фінансовий результат та де зосереджувати увагу для мінімізації ризиків.

Ще одним поширеним підходом є метод аналогій, що базується на порівнянні поточних проєктів із вже реалізованими, що дозволяє прогнозувати ризики і ефективність на основі історичних даних. Цей метод особливо ефективний у випадках, коли підприємство має якісну інформаційну базу про схожі процеси, що періодично повторюються, і фактори впливу на них не зазнають значних коливань.

Метод експертних оцінок передбачає залучення групи фахівців, які володіють глибокими знаннями у відповідній галузі і можуть об'єктивно оцінити ризики зовнішньоекономічної діяльності. Такий підхід дозволяє врахувати не лише кількісні показники, а й якісні аспекти ризиків, що можуть бути непомітними для формальних методів аналізу [2, с. 34].

Метод імітаційного моделювання дозволяє оцінити можливі результати з врахуванням того, що величини факторів впливу на них можуть розподілятися випадковим чином завдяки дії механізму імітаційного експерименту. Використання нормативного методу передбачає розробку системи вимог із максимальними значеннями для наступних груп показників рівнів ризику, таких як:

- показники ліквідності;
- показники заборгованості;
- показники автономії;
- показники маневреності;
- показники іммобілізації;
- показники покриття.

Метод дерева рішень передбачає застосування схеми, яка відображає структуру задачі багатокрокового процесу прийняття рішень у вибраній сфері аналізу. Метод сценаріїв дозволяє розглянути альтернативи розвитку подій та встановити причинно-наслідковий зв'язок одержаних фінансових результатів підприємства з ризиками, які протидіють їх настанню [1, с. 137].

Метод теорії ігор використовується для оцінки впливів ризиків змін факторів зовнішнього та внутрішнього середовища за умов відсутності інформації про наміри інших учасників, тобто в умовах невизначеності. Виявленні альтернативи розвитку подій сприяють створенню платіжної матриці з метою оцінки ризиків прийнятих рішень відповідно до встановлених критеріїв оптимальності. Використання комбінованого методу передбачає поєднання декількох методів оцінки ризиків зовнішньоекономічної діяльності підприємства, що дозволяє використати їх переваги для мінімізації їх недоліків за рахунок досягнення синергетичного ефекту. Більшість із вищезазначених методів є

комбінованими, адже механізм реалізації одних вимагає застосування інструментарію іншого методу оцінки ризиків зовнішньоекономічної діяльності підприємства [3, с. 85].

Широкий спектр методів оцінки ризиків зовнішньоекономічної діяльності підприємств вимагає застосування системного підходу до їх вибору та комбінування. Лише комплексне використання різних методик дозволяє отримати всебічну та об'єктивну картину ризиків та ефективно керувати ними відповідно до наявної інформації. Під час оцінки ризиків здійснюється детальний аналіз бухгалтерської, статистичної та економічної інформації, що є базою для прийняття зважених управлінських рішень. Застосування методу доцільності витрат дає можливість співвіднести можливі фінансові втрати підприємства зі ступенем ризику та на основі фінансової звітності визначити алгоритми розрахунку параметрів рівня втрат. Саме тому цей метод заслуговує на статус одного з пріоритетних інструментів у системі оцінки ризиків зовнішньоекономічної діяльності.

Важливо враховувати, що динамічний характер міжнародного ринку та зміни зовнішніх умов вимагають постійного оновлення інформаційної бази та гнучкості у застосуванні методів оцінки. Лише такий підхід забезпечить адаптацію підприємства до нових викликів і сприятиме підвищенню його конкурентоспроможності на світовому ринку. Ефективне управління ризиками у зовнішньоекономічній діяльності ґрунтується на правильному виборі та комплексному використанні методів оцінки, що дозволяє мінімізувати потенційні втрати та забезпечити стале розвиток підприємства в умовах глобальної нестабільності.

Список використаних джерел:

1. Дергачова В. В., Матіяш Д. О. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *Бізнес, інновації, менеджмент*. 2024. № 25. С. 134–139.
2. Жукова Т. А., Басанець І. В., Плікус І. Й. Удосконалення фінансового аналізу та аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *Вісник СумДУ*. 2022. № 2. С. 29–35.
3. Савків У. С., Сидор Г. В., Тимків А. О. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах війни. *Науковий вісник ІФНТУНГ*. 2022. № 2 (26). С. 79–88.
4. Томашков С. Б., Огерчук Ю. В. Оцінювання впливу ризиків зовнішньоекономічної діяльності. *Менеджмент та підприємництво в Україні*. 2023. № 2 (9). С. 142–151.